

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
Lainsäädäntöneuvos
Tia Laine-Ylijoki-Laakso

MUISTIO
9.3.2023

ÖLJYSUOJARAHASTON VUODEN 2022 TILINPÄÄTÖKSEN VAHVISTAMINEN

Öljysuojarahasto on ympäristöministeriön hoidossa oleva valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. Öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) mukaan rahastosta maksetaan korvauksia öljyvahingoista ja niiden torjunnasta sekä ympäristön ennallistamisesta aiheutuneista kustannuksista. Lisäksi rahastosta maksetaan korvauksia ja myönnetään avustuksia öljyntorjuntakaluston hankkimisesta ja torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Öljysuojarahasto saa varansa Suomeen tuodusta tai Suomen kautta kuljetetusta öljystä perittävästä öljysuojamaksusta. Öljysuojamaksu on 0,50 euroa jokaiselta täydeltä tonnilta. Jos öljy on kuljetettu aluksella, jonka lastitilaa ei ole varustettu kaksoispohjalla, on maksu peritty kaksinkertaisena. Öljysuojarahastoon voidaan myös valtion talousarviossa siirtää varoja öljyjättemaksun kertymästä käytettäväksi öljyn pilaamien maa-alueiden kunnostamiskustannuksiin. Siirtoja rahastoon on tehty vuosina 1998–2019.

Öljysuojamaksu kannettiin korotettuna (1,50 euroa tonnilta) vuosina 2010–2015. Koska rahaston oma pääoma 31.12.2019 oli 36,5 miljoonaa euroa, oli öljysuojamaksun kantaminen keskeytettävä 1.3.2020 alkaen toistaiseksi. Öljysuojamaksun kantamista koskevat säännökset kumottiin ja maksusta luovuttiin kokonaan 1.1.2023 alkaen valtion talousarvion ulkopuolista ympäristövahinkorahastoa koskevan lain (1262/2022) vahvistamisen myötä.

Korotetun öljysuojamaksun tuotosta on viime vuosina maksettu merkittäviä korvauksia valtion alusinvestointeihin. Sen sijaan alueellisen pelastustoimen öljyntorjuntavalmiuden parantamishankkeet ovat toteutuneet arvioitua hitaammin ja ovat painottuneet viime vuosille. Tämä näkyy öljysuojarahaston sitoumusten selvänä kasvamisena vuoden 2015 jälkeen. Öljysuojarahastosta annetun lain 17 §:n mukaan kustannuksiltaan yli 85 000 euroa ylittävän yksittäisen torjuntakalustohankinnan korvaaminen alueen pelastustoimelle edellyttää, että öljysuojarahaston hallitus on etukäteen hyväksynyt hankinnan. Alueellisen pelastustoimen osuus rahaston 5,62 miljoonan euron sitoumuksista on 4,62 miljoonaa euroa.

Öljyntorjuntavalmiutta parantavien korvausten yhteismäärä oli 6,64 miljoonaa euroa, mistä määrästä lakisääteiset korvaukset alueelliselle pelastustoimelle torjuntavalmiuden hankkimisesta ja ylläpidosta olivat 6,56 miljoonaa euroa. Valtiolle myönnetyt korvaukset olivat 0,08 miljoonaa euroa. Tilinpäätöslaskelmien mukaan öljysuojarahaston tilikauden kulujäämä oli 8 880 153,56 euroa. Rahaston hallitus on esittänyt, että kulujäämä kirjataan rahaston omaan pääomaan. Oman pääoman määrä on kulujäämän kirjauksen jälkeen 9 235 293,98 euroa.

Öljysuojarahaston hallituksen tehtävänä on hyväksyä ja allekirjoittaa rahaston tilinpäätös. Hallitus on kokouksessaan 22.2.2023 hyväksynyt tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen vuodelta 2022. Valtiontalouden tarkastusviraston johtava tilintarkastaja Jani Leinonen on suorittanut tarkastuksen. Tilintarkastuskertomuksessa puolletaan tilinpäätöksen vahvistamista.

Vahvistaessaan öljysuojarahaston tilinpäätöksen vuodelta 2021 ympäristöministeriö esitti, että öljysuojarahaston tulisi jatkaa maksuvalmiutensa kehittymisen seuraamista tarkasti ja pyrkiä käytettävissä olevien varojen rajoissa tasapuolisesti varmistamaan kunkin alueellisen pelastuslaitoksen öljyntorjuntavalmiuden säilyminen. Öljysuojarahaston tuli pelastuslaitosten kanssa tehtävällä yhteistyöllä ja ohjeistuksella edesauttaa pelastuslaitosten selviämistä tilanteessa, jossa korvausten myöntämisedellytykset olivat muuttuneet olennaisesti. Hyvien yhteistyösuhteiden ylläpitämiseen torjunnasta vastaavien eri viranomaisten, ELY-keskusten ja rahaston välillä tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota. Edellisten vuosien tapaan ministeriö asetti korvaushakemusten osalta tavoitteen korvaushakemusten käsittelystä keskimäärin kuudessa, ja puolessa tapauksista neljässä kuukaudessa.

Öljysuojarahaston toiminnan tuloksellisuus hakemusten käsittelyajalla mitattuna pysyi vuonna 2022 hyvänä. Vuoden aikana annetuista päätöksistä 93,8 prosenttia tehtiin neljässä kuukaudessa ja 98,5 prosenttia kaikista hakemuksista ratkaistiin viimeistään vuoden kuluessa hakemuksen saapumisesta. Tulokset pysyivät ennallaan vuoteen 2021 verrattuna (92 prosenttia ratkaistiin neljässä kuukaudessa ja 99 prosenttia hakemuksista ratkaistiin vuoden sisällä saapumisesta) ja keskimääräinen käsittelyaika parani hieman, ollen 2,4 kuukautta.

Öljysuojarahaston toiminnan kannalta vuosi 2022 oli yhtä poikkeuksellinen kuin aikaisempikin vuosi. Maailmanlaajuinen Covid-19-pandemia vaikeutti erityisesti asioiden hoitamista käytännössä; sihteeristö oli lähes koko vuoden 2022 etätöissä, hallituksen kokoukset pidettiin Teams-yhteydellä ja erilaiset koulutus- ja muut tapaamiset järjestettiin pääasiassa etäyhteyksillä. Muuttuneen taloudellisen tilanteensa vuoksi öljysuojarahasto antoi vuoden 2022 aikana useita kohdennettuja tiedotteita, joilla se pyrki pitämään pelastuslaitokset ja ELY-keskukset perillä tilanteesta ja korvausten myöntämisen edellytyksistä. Pandemiatilanteen vuoksi yhteydenpito asiakkaiden ja viranomaisten kanssa hoidettiin pitkälti vain sähköisesti.

Tilinpäätöskannanottonaan ympäristöministeriö toteaa, että öljysuojarahaston hallitus on toiminnassaan riittävästi ottanut huomioon vuoden 2021 tilinpäätöksen vahvistamiseen liittyvät tavoitteet ja on saavuttanut myös asetetut käsittelyaikataivoitteet.

Ympäristöministeriö esittää uutena tilinpäätöskannanottonaan, että öljysuojarahasto edelleen jatkaa maksuvalmiutensa kehittymisen seuraamista tarkasti. Öljysuojarahaston tulee käytettävissä olevien varojen rajoissa tasapuolisesti varmistaa öljyvahinkotilanteiden maksatuksen kohdentuminen sellaisiin kohteisiin, jotka ovat ympäristönsuojelullisesti tärkeitä. Hyvien yhteistyösuhteiden ylläpitämiseen torjunnasta vastaavien eri viranomaisten, ELY-keskusten ja rahaston välillä tulee kiinnittää huomiota.

Lisäksi ympäristöministeriö asettaa rahastolle tulostavoitteeksi korvaushakemusten käsittelyn keskimäärin kuudessa, ja puolessa tapauksista neljässä kuukaudessa.